परिशिष्ट

परिशिष्ट 'अ'

बी.ए.बी.एड् द्वितीय वर्षाचे प्रशिक्षणार्थी

सन २००५-०६

विषय - मराठी

अ.क्र.	प्रायोगिक गट	अ.क्र.	नियंत्रीत गट
१	पाटील भिकाजी शंकर	१	लोखंडे जयराम नारायण
२	कांबळे नेताजी विठ्ठल	२	शिंदे समाधान भारत
३	येजरे उत्तम रामचंद्र	३	लोखंडे प्रशांत महादेव
४	पाटील सुरेखा भिकाजी	४	कांबळे अर्चना नारायण
५	देसाई वर्षा नामदेव	४	लोखंडे ज्योती कुंडलीक
६	परुळेकर भूमिका भिकाजी	६	माळी धनेश नागनाथ
७	टोणे रामदास भिमराव	७	फुटाणे सावधान धोंडोराम
८	पोवार वंदना वसंत	८	गोरे अरुणा पांडूरंग
९	निंबाळकर माधवी भिकाजीराव	९	कांबळे प्रविण प्रकाश
१०	मगदूम बाळकृष्ण रामा	१०	मर्दाने योगेश धोंडोराम
११	भोये चंद्रकांत मुरलीधर	११	जाधवर सनी निवृत्ती
१२	चव्हाण सचिन राजाराम	१२	सुतार गीता बाळासाहेब

परिशिष्ट 'आ'

शाळाची यादी

१) सौ.वत्सलाताई पाटील गर्ल्स हायस्कूल व ज्युनिअर कॉलेज, गारगोटी

२) श्री.मौनी महाराज (बनारस) हायस्कूल, गारगोटी, ता.भुदरगड, जि.कोल्हापूर

३) गारगोटी हायस्कूल गारगोटी, ता.भुदरगड, जि.कोल्हापूर

४) शाहू कुमार भवन, गारगोटी, ता.भुदरगड, जि.कोल्हापूर

परिशिष्ट 'इ'

आशयघटक निश्चिती

इयत्ता ८ वी मराठी पाठ्यपुस्तकातील आशयघटकांची निश्चिती

क्रमांक	पाठाचे नाव	आशय	घटक
१	भारत माझा देश आहे.	देशप्रेम, राष्ट्रीय ऐक्य सार्वजनिक स्वच्छता	विचार
२	वीर बापू गायधनी	गायधनीबद्दल आदर	भावना
३	फुलपाखरे	निसर्ग व माणूस यांचे नाते, आशावाद	विचार
४	गोकुळची साक्ष	स्वभावदर्शन	भावना
५	उद्योगमहर्षी वालचंद हिराचंद्र	उद्योगी वृत्ती, औद्योगिक विकास	विचार
६	जेव्हा घंटा वाजते	घंटेशी संबंधित भावबंध	भावना
७	माझे माहेर वाघदरा	रानावनातील सर्व माणसांबाबत चुकीच्या कल्पना हुंडा	विचार
८	जडणघडण	श्रम	विचार
९	विरंगुळा	आवडता छंद, जीवनाकडे पाहण्याचा दृष्टीकोन	विचार
१०	नवा पैलू	मूक-बधिरांसाठी शाळा	विचार
११	जिवलग मित्र-वृक्ष	वृक्ष जिवलग मित्र कसे?	भावना
१२	मातोश्री	संस्कार	विचार
१३	कसरत	दया, करुणा	भावना
१४	वीर वामनराव जोशी	त्याग	भावना
१५	पाड्यावरचा चहा	आदिवासींबद्दल कळकळ	विचार
१६	सैनिकी रक्त	सैनिकाबद्दल आदर	भावना
१७	वाचन	वाचन बुद्धीला शक्ती देणारे औषध	विचार

१८	गारपीट	निसर्ग व मानव नाते	भावना
१९	आकाशकन्या	कल्पना चावला	भावना
२०	विचारधन	१) विद्यार्थी आणि पंचतत्त्व २) यंत्र आणि माणूस ३) अहिंसा	विचार विचार विचार
क्रमांक	पाठाचे नाव	आशय	घटक
१	सर्वात्मका शिवसुंदरा	परमेश्वराकडे मागणे	भावना
२	या हो सूर्य नारायणा	सूर्य देवाला आवाहन	कल्पना
३	पाणपोई	काव्याविषयी	कल्पना
४	आला आश्विन आश्विन	समता	विचार
५	मराठबाणा	माय मराठी गौरव	भावना
६	पाळीव पोपटास	पारतंत्र्य	कल्पना
७	माझी कन्या	प्रेम	भावना
८	महानतेचा मानदंड तू	गौरव	भावना
९	मी न माझा राहिलो	समाधान	विचार
१०	श्लोक	कसे वागावे, धनाचा वापर	विचार
११	पुन्हा एकदा	समाजसुधारणा नवे विचार	भावना
१२	माणूस	यशासाठी	कल्पना
१३	माझी जन्मभूमी	अभिमान	कल्पना
१४	शिष्टांची लक्षणे	शिष्ट कसा असावा	विचार
१५	प्रकाशमान व्हा	दु:खातून सुखाकडे	कल्पना

परिशिष्ट 'ई'

पाठ निरीक्षण तक्ता

पारंपारिक पध्दतीने पाठनियोजन करुन घेण्यात येणाऱ्या पाठांसाठी शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर ने केलेला १८ मुद्यांचा पाठ निरीक्षण तक्ता वापरण्यात आला. तसेच आशयघटक पाठ निरीक्षण तक्ताही वापरलेला आहे.

पाठ निरीक्षण तक्ता
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

अ. क्र	घटक	श्रेणी गुण	अ	ब	क	ड	ई	अ.क्र	घटक	अ	ब	क	ड	ई
			५	४	३	२	१			५	४	३	२	१
१	पाठ टाचण लेखन							१०	वर्ग व्यवस्थापन					
२	संघटन							११	वैविध्यपूर्ण अनुभवांचा वापर					
३	प्रारंभीची कार्यवाही							१२	समारोप कार्यवाही व स्वाध्याय					
४	हेतूकथन							१३	मूल्यमापन साधनाचा योग्य वापर					
५	स्पष्टीकरण, उदाहरण दाखले							१४	मुल्यमापनातील विद्यार्थी प्रतिसाद					
६	प्रश्न पध्दती							१५	शिक्षक व्यक्तीमत्व					
७	प्रबलन							१६	विषय ज्ञान प्रभुत्व					
८	फलक लेखन							१७	नियोजनबध्द कार्यवाही					
९	चेतक बदल							१८	वर्ग वातावरण					

परिशिष्ट 'उ'

आशयघटकानुसार पाठ निरीक्षण तक्ता

कल्पना पाठ निरीक्षण तक्ता

अ.नं.	निरीक्षण मुद्दे /घटक	श्रेणी	अ	ब	क	ड	ई
		गुण	५	४	३	२	१
१	विविध प्रतिमांची निर्मिती						
२	प्रतिमेचे विश्लेषण						
३	संयोजन						
४	नवीन कल्पनेची निर्मिती						
५	कल्पनेची साखळी/शृंखला						
६	शैक्षणिक साहित्य						
७	संदर्भ साहित्य						

वरील तक्त्याचे अन्वयार्थ खालील प्रमाणे

श्रेणी	गुण	अन्वयार्थ
अ	५	उत्कृष्ट
ब	४	चांगला
क	३	समाधानकारक
ड	२	असमाधानकारक
ई	१	अति-असमाधानकारक

प्रशिक्षणार्थ्यांच्या अध्यापनानुसार त्यांना वरील प्रमाणे श्रेणी/गुण दिलेले आहेत. यानुसार मार्गदर्शक त्यांचे मूल्यमापन केले आहे.

परिशिष्ट 'ऊ'

आशयघटकानुसार पाठ निरीक्षण तक्ता

भावना पाठ निरीक्षण तक्ता

अ.नं.	निरीक्षण मुद्दे /घटक	श्रेणी	अ	ब	क	ड	ई
		गुण	५	४	३	२	१
१	परिस्थितीचे आकलन						
२	अर्थबोध						
३	भावनादर्शी कृती						
४	अनेक भावनांची निर्मिती						
५	अभिनय						
६	अरोह-अवरोह						
७	विदयार्थी वैयक्तिक क्षमता विकास						
८	विदयार्थी सामाजिक क्षमता विकास						
९	शैक्षणिक साहित्य						
१०	संदर्भ साहित्य						

वरील तक्त्याचे अन्वयार्थ खालील प्रमाणे

श्रेणी	गुण	अन्वयार्थ
अ	५	उत्कृष्ट
ब	४	चांगला
क	३	समाधानकारक
ड	२	असमाधानकारक
ई	१	अति-असमाधानकारक

परिशिष्ट 'ए'

आशयघटकनुसार पाठ निरीक्षण तक्ता

विचार पाठ निरीक्षण तक्ता

अ.नं.	निरीक्षण मुद्दे /घटक	श्रेणी	अ	ब	क	ड	ई
		गुण	५	४	३	२	१
१	पूर्वानुभवावर आधारित गोष्टीचा विचार						
२	समस्या						
३	समस्येचे विश्लेषण						
४	संश्लेषण						
५	निश्चित उपाय						
६	शैक्षणिक साधन						
७	संदर्भ साहित्य						

वरील तक्त्याचे अन्वयार्थ खालील प्रमाणे

श्रेणी	गुण	अन्वयार्थ
अ	५	उत्कृष्ट
ब	४	चांगला
क	३	समाधानकारक
ड	२	असमाधानकारक
ई	१	अति-असमाधानकारक

परिशिष्ट 'ऐ'

विषय शिक्षकांची यादी

विषय :- मराठी

इयत्ता आठवीच्या पाठ्यांशाचे आशयघटकानुसार केलेले विभाजन खालील विषय शिक्षकांकडून तपासून घेतले.

१) सौ.बहादुरे, आर.आर

गारगोटी हायस्कूल, गारगोटी, जि.कोल्हापूर.

२) श्री.चौगुले, एल.एस.

मौनी महाराज (बनारस) हायस्कूल, गारगोटी, जि.कोल्हापूर.

३) सौ.देवाळे डी.डी.

सौ.वत्सलाताई पाटील गर्ल्स हाय & ज्यु कॉलेज गारगोटी, जि.कोल्हापूर.

४) श्री.गव्हाणकर, आर.पी.

गारगोटी हायस्कूल गारगोटी, जि.कोल्हापूर .

५) कु.बोरवडेकर, एम.बी.

सौ.वत्सलाताई पाटील गर्ल्स हायस्कूल ॲण्ड ज्यु कॉलेज गारगोटी, जि.कोल्हापूर.

६) सौ.देसाई, के.एस.

श्री.शाहू कुमार भवन, गारगोटी, ता.भुदरगड, जि.कोल्हापूर.

परिशिष्ट 'ओ'

विषय तज्ञांची यादी

इयत्ता ८ वी

विषय - मराठी

आशयघटकानुसार पाठनिरीक्षण तक्ते खालील विषय तज्ञांकडून तपासून घेतले.

१) डॉ.विजय निंबाळकर

माजी प्राचार्य, डॉ.सदाशिवराव मंडलिक महाविद्यालय, मुरगुड, ता.कागल, जि.कोल्हापूर

२) डॉ.राजन गवस

रीडर, मराठी विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे

३) प्राचार्य डॉ.आर.डी.बेलेकर

आचार्य जावडेकर शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, गारगोटी, जि.कोल्हापूर

४) डॉ.वाय.डी.दीक्षित

अधिव्याख्याता, कर्मवीर हिरे महाविद्यालय, गारगोटी

५) श्री.ए.बी.कांबळे

अधिव्याख्याता, कर्मवीर हिरे महाविद्यालय, गारगोटी , जि.कोल्हापूर

६) श्री.डी.ए.पाटील

मराठी विभाग प्रमुख,

कर्मवीर हिरे महाविद्यालय, गारगोटी जि.कोल्हापूर

७) श्री.बी.बी.सोळसे

अधिव्याख्याता,
डॉ.डी.वाय.पाटील प्रतिष्ठान संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, गारगोटी , जि.कोल्हापूर

श्री मौनी विद्यापीठ, गारगोटी.

कर्मवीर हिरे कला, शास्त्र, वाणिज्य व शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय

हु. मुरलीधरनगर, गारगोटी. ता. भुदरगड, जि. कोल्हापूर. महाराष्ट्र-४१६२०९
☎ (02324) 220076, 220699, 220305 (Voc.)

आमदार सतेज उर्फ बंटी डी. पाटील
☎ (O) 2653289, 2653290

शिष अनिलपंत कोरगांवकर एम. बी. ए.
☎ KOP. (O)2653649

संचालक
श्री. आर. एन्. कारखानीस बी. एस्सी. डी. बी. एड्.
☎ (R) 220290 (M) 94225822६

प्राचार्य
श्री. आर. एस्. कांबळे एम.एस्. डब्ल्यू.
☎ (R) 220075

mv- khire@ Rediffmail Com.

अध्यक्ष : कै. डॉ. वी. टी. पाटील
संस्थापक संकल्पक : कै. पद्मभूषण डॉ. जे. पी. नाईक

क्र./कहिम

दिनांक २९ / ०८ / २००६

दाखला.

दाखला देण्यात येतो की सौ कविता संपतराव मोरे ह्या या महाविद्यालयामध्ये शिक्षणशास्त्र विभागाकडे अधिव्याख्याता म्हणून काम पहात आहेत त्यांच्या एम.फील (शिक्षणशास्त्र) २००५-०६ संशोधनासाठी "मराठी विषयामध्ये आशयघटका नुसार पाठनियोजनाचा शिक्षक प्रशिक्षणार्थींच्या वर्गांतर्गत अध्यापनावर होणारा परिणाम - एक अभ्यास" या विषयाकरिता या महाविद्यालयाकडे बीएबीएड् (एकात्मिक) 2 वर्षाच्या विद्यार्थ्यांना पाठनियोजनासाठी मार्गदर्शन व पाठनिरिक्षण केले आहे.

म्हणून सदरचा दाखला त्यांचे मागणीवरून देण्यात येत आहे.

प्राचार्य
कर्मवीर हिरे कला, शास्त्र, वाणिज्य व शिक्षणशास्त्र
महाविद्यालय, गारगोटी. जि. कोल्हापूर.

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR-416 004, MAHARASHTRA
PHONE : EPABX-2690571 (10 lines), 2693643 (9 lines), 2693730 (9 lines) ☐ GRAM : UNISHIVAJ.
☐ FAX : 0091-231-2691533 & 0091-231-2692333
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर-४१६ ००४, महाराष्ट्र
दूरध्वनी : (ईपीएबीएक्स) 2690571 (दहा लाईन्स), 2693643 (नऊ लाईन्स), 2693730 (नऊ लाईन्स)
☐ तार : युनिशिवाजी ☐ फॅक्स : 0091-231-2691533 व 0091-231-2692333
Vice-Chancellor's Office Fax - 0091-231-2691533
Registrar's Office Fax - 0091-231-2692333
C. O. E. Office Fax & Phone No. - 0091-231-2693176

B+
(★★★★★)
Accredited by NAAC

Ref. No.
संदर्भ क्र.

Department of Education
Date : 09. 12. 05

To,
Shri R. S. Kamble.
Principal
K. H. College. Gargoti

Dear Sir/Madam,

~~Shri~~/Smt. K. M. Gaikwad

is an M.Phil student of this Department for the Year 2005-2006.

~~He~~/She is required to collect data/information/prepare slides, as a part of the course. The material collected will be kept strictly confidential and used only for the purpose of study.

Kindly permit ~~him~~/her to collect the data whereby ~~he~~/she can complete the course successfully. Your co-operation is solicited.

Thanking you,

Yours faithfully,

(Dr. A. M. Yedle)
Guide.
Head
Department of Education
Shivaji University, Kolhapur

श्री मौनी विद्यापीठ

कर्मवीर हिरे महाविद्यालय

हु. मुरलीधरनगर, गारगोटी, जि. कोल्हापूर.

शिक्षणशास्त्र विभाग

पाठ टाचण

बी. ए. बी. एड्. भाग २ / भाग ३ / भाग ४

छात्राध्यापकाचे नांव :- ______ वर्गानुक्रमांक :- ______

शाळेचे नांव:- ______ इयत्ता व तुकडी:- ______

विषय :- ______ घटक:- पद्य उपघटक :- पाणपोई

अध्यापन पद्धती पाठ क्रमांक ______ एकूण पाठ क्रमांक ______ दिनांक ______

तासिकेची वेळ :- ______ विशिष्ट अध्यापन पद्धती :- ______

मार्गदर्शकांचे नांव :- ______ मार्गदर्शकाची सही :- ______

संदर्भ साहित्य :-

अपेक्षित पूर्वज्ञान :- विद्यार्थ्यांना पाण्याचे स्रोत माहीत आहेत. त्याचप्रमाणे भारतात कोणकोणत्या धर्माचे लोक राहतात हे देखील माहीत आहे. विद्यार्थ्यांना कवितेविषयी माहिती आहे.

सज्ञता प्रवर्तन

शिक्षक कृती	विद्यार्थी कृती
शिक्षिका प्रसन्न मुद्रेने वर्गात प्रवेश करून विद्यार्थ्यांचे अभिवादन स्वीकारतात. बैठक व्यवस्था ठीक करून फळा स्वच्छ करतात व पूर्वज्ञानावर प्रश्न विचारतात.	विद्यार्थी अभिवादन करतात.
① पाण्याचे स्रोत कोणकोणते आहेत?	नदी, विहीर, तलाव, इ.
② भारतात कोणकोणत्या धर्माचे लोक राहतात?	हिंदू, मुस्लीम, जैन, ख्रिश्चन, इ.
भारतात वेगवेगळ्या धर्माचे लोक राहतात. तरीदेखील भारतात विविधतेत एकता आहे. त्याचप्रमाणे हे जे पाण्याचे स्रोत आहेत ते देखील कोणताही धर्म-जात हा भेदभाव मानत नाहीत.	विद्यार्थी श्रवण करतात.

हेतुकथन :-

आज आपण पान नं. १३२ वरील कवी यशवंत यांच्या 'पाणपोई' कवितेत 'पाणपोई'चे वेगळेपण पाहणार आहोत.

पाठ्य वस्तू	उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे	आधार प्रणाली
१) कवी परिचय :- जन्म - 1899, मृत्यू - 1985 रविकिरण मंडळातील प्रमुख कवि, पद्मभूषण ही पदवी प्राप्त, ' पाणपोई ' या कविता संग्रहातुन घेतलेली कविता. कविता संग्रह - यशोधन, यशोगंध ~~यशोनिधी इ.~~	१) ज्ञान - विद्यार्थ्यांना कवी परिचय करुन देण्यास मदत करणे. १.१ विद्यार्थी कवीचे नाव सांगतो. १.२ कवीला कोणती पदवी मिळाली हे सांगतो. १.३ ' पाणपोई ' ही कविता कोणत्या कवितासंग्रहातुन घेतली हे सांगतो.	
२) पाणपोईची वैशिष्ट्ये - कवीची काव्यरुपी पाणपोई वास्तवातील पाणपोई प्रमाणे सर्वांसाठी खुली आहे. तेथे धर्म, जात असा कोणताच भेदभाव नाही. हे जीवन जगताना जे दुःखी कष्टी झालेले लोक आहेत त्यांचे दुःख कमी (कष्ट) करण्यासाठी ही पाणपोई आहे.	२) आकलन - काव्यरुपी पाणपोई ची माहिती देण्यास मदत करणे. २.१) विद्यार्थी पाणपोईची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करतो. २.२) विद्यार्थी कवीने पाणपोई ही कोणासाठी घातली आहे हे स्पष्ट करतो.	
३) पाणपोईचा उपयोग - मानवाला हे जीवन जगताना अनेक समस्यांना तोंड द्यावे लागते त्यातुनच दुःख, निराशा त्याच्या वाट्याला येते. हे दुःख कमी करण्यासाठी, कवी आपल्या काव्यरुपी पाणपोईचा आस्वाद घ्या असे म्हणतात.	३) उपयोजन कौशल्य - कठीण शब्दांचे अर्थ सांगण्यास मदत करणे. ३.१) पाणपोई या शब्दाचा अर्थ सांगतो ३.२) ' वायुवीची ' या शब्दाचा अर्थ सांगतो. ३.३ मार्तंड या शब्दाचा अर्थ सांगतो.	पाणपोईचे चित्र.
४) नवीन शब्द - येथ पाणपोई स्वेदबिंदू वायूवीची वंचितांनी मूर्च्छनी मार्तंड	४) अभिरुची - विद्यार्थ्यांत काव्य वाचनाची आवड निर्माण करणे. ४.१) विद्यार्थी काव्यवाचन करतो. ५) अभिवृत्ती - विद्यार्थ्यांत एकात्मता निर्माण करण्यास मदत करणे. ५.१) विद्यार्थ्यांत एकतेची भावना निर्माण होणे.	

शैक्षणिक अनुभुती / अध्ययन अनुभव

शिक्षक कृती	विद्यार्थी कृती	मुल्यमापन
शिक्षक विषय प्रतिपादन करतात.	लक्षपूर्वक ऐकतात.	प्र. एका वाक्यात उत्तरे द्या. १) कवीने कोणत्या प्रकारची पाणपोई घातली आहे?
त्यानंतर कवितेचे प्रकट वाचन करतात.	लक्षपूर्वक ऐकतात	
हेतूप्रश्न सांगुन मूक वाचन करायला लावतात.	विद्यार्थी मूकवाचन करतात.	२) पाणपोई ही कविता कोणत्या कवितासंग्रहातुन घेतली आहे?
हेतूप्रश्न - कवीने आपल्या काव्यास पाणपोई असे का म्हटले आहे.?	विद्यार्थी हेतूप्रश्नाचे उत्तर देतात.	३) कवीने वाटसरु साठी काय बांधले आहे?
हेतूप्रश्न वाचायला लावुन हेतूप्रश्नाचे उत्तर विचारतात.	मुद्दा लिहुन घेतात व लक्षपूर्वक ऐकतात.	४) रविकिरण मंडळाची स्थापना कधी झाली?
कवी परिचय हा मुद्दा फळ्यावर लिहुन कवी परिचय स्पष्ट करतात.		५) कवी यशवंतांना कोणती पदवी प्राप्त झाली आहे?
पाणपोईची वैशिष्टे हा मुद्दा फळ्यावर लिहुन स्पष्ट करतात.		
चित्र दाखवुन त्यासंबंधी प्रश्न विचारतात.	चित्र पाहतात व प्रश्नांची उत्तरे देतात.	प्र. रिकाम्या जागा भरा १) संस्कृतीचा हा उद्धार ---- होई क्रियाची.
पाणपोई या शब्दाचा अर्थ सांगतात.	अर्थ लिहुन घेतात.	२) ओंजळी अंगी झळ अन् ---- ये ठायीठायी
पाणपोईचा उपयोग हा मुद्दा फळ्यावर लिहुन स्पष्ट करतात.	मुद्दा लिहुन घेतात व लक्षपूर्वक ऐकतात.	३) ओंज पांथा! बांधली ही तुझियासाठी ----
कठीण शब्दाचे अर्थ विचारतात. वायू मार्तंड.	वारा सूर्य	४) ----- ओंजळी ओंदोळुनी त्या पांथितांनी.
समारोप - अशाप्रकारे आज आपण काव्यरुपी पाणपोईची वैशिष्टे व उपयोग पाहिले. उदया आपण कवितेच्या	लक्षपूर्वक ऐकतात.	

फलक लेखन

इयत्ता- आठवी
तुकडी-

विषय - मराठी
घटक - पद्य
उपघटक - 'पाणपोई'

हेतुप्रश्न - कवीने आपल्या काव्यास पाणपोई असे का म्हटले आहे?

मुद्दे
1) कवी परिचय
2) पाणपोईची वैशिष्टे
3) पाणपोईचा उपयोग

नवीन शब्द
1) पाणपोई
2) संस्कृती
3) तळखळी
4) स्वेदबिंदु
5) वायूवीची

स्वाध्याय - कवितेचे वाचन करा

उल्लेखनीय मुद्दे	कमजोर मुद्दे	सुधारणात्मक सूचना

घटक	अ	ब	क	ड	ई	घटक	अ	ब	क	ड	ई
१) पाठ टाचण लेखन						१०) वर्ग व्यवस्थापन					
२) संघटना						११) वैविध्यपूर्ण अध्ययन अनुभवांचा वापर					
३) प्रारंभाची कार्यवाही						१२) समारोप, कार्यवाही व स्वाध्याय					
४) हेतुकथन						१३) मूल्यमापन साधनांचा उपयोग					
५) स्पष्टीकरण उदा. दाखले						१४) मूल्यमापनातील विद्यार्थी प्रतिसाद					
६) प्रश्न पद्धती						१५) शिक्षक व्यक्तिमत्त्व					
७) प्रबलन						१६) विषय ज्ञान प्रभुत्व					
८) फलक लेखन						१७) नियोजनबद्ध कार्यवाही					
९) चेतक बदल						१८) वर्ग वातावरण					

दिनांक :-

निरीक्षकांची सही
नांव :-

(सर्व हक्क स्वाधीन)

श्री मौनी विद्यापीठ

कर्मवीर हिरे महाविद्यालय

हु. मुरलीधरनगर, गारगोटी, जि. कोल्हापूर.

शिक्षणशास्त्र विभाग

पाठ टाचण

बी. ए. बी. एड्. भाग २ / ~~भाग ३ / भाग ४~~

छात्राध्यापकाचे नांव :- ______ वर्गानुक्रमांक :- ______

शाळेचे नांव:- ______ इयत्ता व तुकडी:- ______

विषय :- मराठी घटक:- गद्य उपघटक :- वीर बापू गायधनी

अध्यापन पद्धती पाठ क्रमांक ______ एकूण पाठ क्रमांक ______ दिनांक ______

तासिकेची वेळ :- ______ विशिष्ट अध्यापन पद्धती :- ______

मार्गदर्शकांचे नांव :- ______ मार्गदर्शकाची सही :- ______

संदर्भ साहित्य :-

अपेक्षित पूर्वज्ञान :- विद्यार्थ्यांना आगीमुळे होणाऱ्या नुकसानीविषयी माहीती आहे.

सज्ञता प्रवर्तन

शिक्षक कृती	विद्यार्थी कृती
शिक्षक वर्गात हसतमुखाने प्रवेश करतात. विद्यार्थ्यांचे अभिवादन स्वीकारून पूर्वज्ञानावर आधारित प्रश्न विचारतात.	विद्यार्थी अभिवादन करतात.
१) तुम्हाला माहीत असलेल्या नैसर्गिक आपत्तींची नावे सांगा ?	महापूर, भूकंप, ज्वालामुखी दुष्काळ इत्यादी.
२) जशी नैसर्गिक काही संकटे येतात तशीच काही मानव निर्मित सुध्दा संकटे येतात तर ती संकटे कोणती?	जाळपोळ, दंगल, बॉम्बस्फोट इत्यादी.

हेतुकथन :-

मुलांनो आज आपण 'वीर बापू गायधनी' या पाठाचे वाचनपण अभ्यासणार आहोत.

पाठ्य वस्तू	उद्‌दिष्टे व स्पष्टीकरणे	आधार प्रणाली
१) नायकाचा परिचय- वीर बापू गायधनी स्मारक समितीने हा उतारा प्रकाशित केला. साहसी वृत्ती २) एक काळरात्र- काही वर्षापूर्वी नाशिक शहरात घडलेला हा सत्य प्रसंग. आगही सर्वांना स्तीमित करतो. दिवसभर काम करणारे सर्व जीव झोपेत. एकदम घंटाचा आवाज ३) इमारतीला आग- घंटेच्या आवाजाने रात्रीची शांतता दुभंगली. लोक खडबडून गेले. काही लोक घरातुन बाहेर. अडकलेले जीव आक्रांत करत होते. ४) मुलांची धडपड- मुले मदतीसाठी ओरडत होती. रस्त्यावर मोठी गर्दी होती. अग्नीशामक दल आग विझविण्याचा प्रयत्न करते. ५) नवीन शब्द- १) स्तीमित २) दुभंगणे ३) आक्रांत.	१) ज्ञान - विद्यार्थ्यांना नायकाचा परिचय करुन देण्यास मदत करणे. स्पष्टीकरण- १) विद्यार्थी नायकाचे नाव सांगतो २) विद्यार्थी हा उतारा कोणत्या पुस्तकातुन घेतला ते सांगतो. ३) विद्यार्थी त्यांची वृत्ती कशी होती ते सांगतो. २) आकलन- काळरात्रीची माहिती विद्यार्थ्यांस समजावून देण्यास मदत करणे. स्पष्टीकरण- १) विद्यार्थी नाशिक शहरातील प्रसंग योग्यप्रकारे सांगतो. ३) उपयोजन- प्राप्त ज्ञानाचा उपयोग करण्यास मदत करणे. स्पष्टीकरण- १) विद्यार्थी नवीन शब्दाचा अर्थ सांगतो २) विद्यार्थी वाक्प्रचाराचा अर्थ सांगुन वाक्यात उपयोग करतो. ४) अभिरुची- विद्यार्थ्यांच्यात या घटकाविषयी आवड निर्माण होण्यास मदत करणे. स्पष्टीकरण- १) विद्यार्थी वीर बापु विषयीची माहिती आवडीने वाचतो २) अडकलेल्या मुलांविषयी विद्यार्थी सहानुभूती दाखवितो. ५) अभिवृत्ती- पाठाविषयी वृत्ती निर्माण करण्यास मदत करणे. स्पष्टीकरण- १) विद्यार्थी साहसी	

शैक्षणिक अनुभुती / अध्ययन अनुभव

शिक्षक कृती	विद्यार्थी कृती	मुल्यमापन
विषय प्रतिपादन – शिक्षक प्रकटवाचन करतात व मुलांना मूकवाचन करायला सांगुन हेतुप्रश्न फलकावर लिहीतात.		१) पाठाच्या नायकाचे नाव काय होते?
शिक्षक विद्यार्थ्यांना नाशिक शहरात घडलेल्या सत्य घटनेचे वर्णन करून सांगतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात	
दुमजली घराला आग लागली होती आणि घरातील मूल मदतीसाठी आर्त हाक करत मारत होती हे शिक्षक विद्यार्थ्यांना समजावून सांगतात. नविन शब्द लिहून देतात.	विद्यार्थी निरीक्षण करतात. विद्यार्थी लिहून घेतात.	२) नाशिक शहरातील घडलेला प्रसंग थोडक्यात सांगा?
घराला सर्व बाजुनी आग लागली होती. रस्त्यावर लोकांची दाटी झाली होती. आणि शामक दलाची गाडी आग विझविण्याचा प्रयत्न करीत होते हे शिक्षक मुलांना सांगतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात.	३) 'जीव मुठीत धरणे' या वाक्प्रचाराचा अर्थ सांगुन वाक्यात उपयोग करा.
मुले खिडकीच्या कडेला येतात व आई! आई!, अशी आर्त हाक मारतात व लोकांची मने करवतीने कापल्यासारखी होत होती हे शिक्षक समजावून सांगतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात.	४) हा पाठ कोणत्या पुस्तकातून घेतला आहे?
समारोप – तर मुलांनो आज, आपण 'वीर बापू गायधनी' यांच्या धाडसी कृती विषयी	विद्यार्थी श्रवण करतात.	

फलक लेखन

हेतु प्रश्न - ती एक काळरात्र ठरली होती असे लेखकाने का म्हटले आहे? नवीन शब्द - १) सीमित २) दुभंगणे ३) आक्रांत स्वाध्याय - तुम्ही पाहिलेल्या अपघातावर १५ ओळी निबंध लिहा.	घटक - गद्य उपघटक - वीर बापू गायधनी इयत्ता ८ वी विषय - मराठी वाक्प्रचार १) काळरात्र ठरणे. २) जीव मुठीत धरणे. ३) हृदय करवतीने कापणे.

उल्लेखनीय मुद्दे	कमजोर मुद्दे	सुधारणात्मक सूचना

घटक	अ	ब	क	ड	ई	घटक	अ	ब	क	ड	ई
१) पाठ टाचण लेखन						१०) वर्ग व्यवस्थापन					
२) संघटना						११) वैविध्यपूर्ण अध्ययन अनुभवांचा वापर					
३) प्रारंभाची कार्यवाही						१२) समारोप, कार्यवाही व स्वाध्याय					
४) हेतुकथन						१३) मूल्यमापन साधनांचा उपयोग					
५) स्पष्टीकरण उदा. दाखले						१४) मूल्यमापनातील विद्यार्थी प्रतिसाद					
६) प्रश्न पद्धती						१५) शिक्षक व्यक्तिमत्त्व					
७) प्रबलन						१६) विषय ज्ञान प्रभुत्व					
८) फलक लेखन						१७) नियोजनबद्ध कार्यवाही					
९) चेतक बदल						१८) वर्ग वातावरण					

दिनांक :-

निरीक्षकांची सही

नांव :- ____________________

(सर्व हक्क स्वाधीन)

श्री मौनी विद्यापीठ

कर्मवीर हिरे महाविद्यालय

ह. मुरलीधरनगर, गारगोटी, जि. कोल्हापूर.

शिक्षणशास्त्र विभाग

पाठ टाचण

बी. ए. बी. एड्. भाग २ / ~~भाग ३~~ / भाग ४

छात्राध्यापकाचे नांव :- ______ वर्गानुक्रमांक :- ______

शाळेचे नांव :- ______ इयत्ता व तुकडी :- ______

विषय :- ______ घटक :- गद्य उपघटक :- भारत माझा देश आहे.

अध्यापन पद्धती पाठ क्रमांक ______ एकूण पाठ क्रमांक ______ दिनांक ______

तासिकेची वेळ :- ______ विशिष्ट अध्यापन पद्धती :- ______

मार्गदर्शकांचे नांव :- ______ मार्गदर्शकाची सही :- ______

संदर्भ साहित्य :-

अपेक्षित पूर्वज्ञान :- मुलांना भारत माझा देश आहे या प्रतिज्ञेविषयी माहिती आहे.

सज्जता प्रवर्तन

शिक्षक कृती	विद्यार्थी कृती
शिक्षक वर्गात हसतमुखाने प्रवेश करतात. विद्यार्थ्यांचे अभिवादन स्वीकारतात.	विद्यार्थी अभिवादन करतात
पूर्वज्ञानावर आधारित प्रश्न विचारतात.	विद्यार्थी उत्तरे देतात.
१) आपण कोणत्या देशात राहतो.	भारत
२) तुम्ही शाळेत आल्यावर कोणती प्रतिज्ञा म्हणता ?	भारत माझा देश आहे.
अगदी बरोबर !	

हेतुकथन :- मुलांनो आज आपण यदुनाथ थत्ते यांच्या 'भारत माझा देश आहे' या पाठातील वेगळेपण पान क्र-२ वरील पहिल्या पाठातून अभ्यासणार आहोत.

१) लेखक परिचय - - यदुनाथ थत्ते - जन्म - 1922 - साधना साप्ताहिकाचे माजी संपादक. २) शाळेची प्रार्थना - - लेखकाने प्रार्थना ऐकल्यावर त्यांचे मन सुखावले. - भारत 'आपला' देश आहे असे न म्हणता माझा का बरे म्हटले असेल? असा प्रश्न विचारतात. ३) लोकांची मानसिकता - - आपल्या लोकांची मानसिकता लक्षात घेऊनच त्यांनी 'आपला' शब्द वापरण्याऐवजी 'माझा' हा शब्द वापरला असणार. - 'वस्तू माझी' असं वाटलं तरच आपण तिची जितकी काळजी घेतो तितकी आपली म्हटल्यावर घेतोच असे नाही. ४) नवीन शब्द १) प्रार्थना २) प्रतिज्ञा. ५) वाक्प्रचार १) विचारात पडणे २) काळजी घेणे. ३) कल्पना करणे.	१) ज्ञान - लेखकाचा परिचय करून देण्यास मदत करणे. स्पष्टीकरणे - १) विद्यार्थी लेखकाचे नाव सांगतो. २) विद्यार्थी लेखकाचा जन्म सांगतो ३) पाठ्यपुस्तकातील प्रतिज्ञेतील पहिले वाक्य कोणते आहे हे सांगतो. २) आकलन - शाळेच्या प्रार्थनेविषयी माहिती करून देण्यास मदत करणे. स्पष्टीकरणे - १) लेखकाने प्रार्थना ऐकल्यावर त्यांचे मन कसे सुखावले हे विद्यार्थी सांगतो. २) विद्यार्थी आपला व माझा या शब्दातील फरक सांगतो. ३) उपयोजन - प्राप्त ज्ञानाचा उपयोग करण्यास मदत करणे. स्पष्टीकरणे - १) विद्यार्थी प्रार्थनेविषयी आदर भाव दर्शवितो. ४) अभिरुची या घटकाविषयी मुलांच्या मनात आवड निर्माण करण्यास मदत करणे. स्पष्टीकरणे - १) विद्यार्थी वेगवेगळ्या प्रार्थना चांगल्या स्वरात गातो. २) विद्यार्थी विविध प्रार्थनांचा संग्रह करतो. ३) विद्यार्थी गायन स्पर्धेत भाग घेतो.

शिक्षक कृती	विद्यार्थी कृती	मुल्यमापन
विषय प्रतिपादन - शिक्षक पाठाचे स्पष्ट आवाजात प्रकट वाचन करतात व विद्यार्थ्यांना मूक वाचन करायला सांगतात, व फळ्यावर हेतू प्रश्न लिहितात.	विद्यार्थी श्रवण करतात.	१) लेखकाचे नाव सांगा?
शिक्षक विद्यार्थ्यांना प्रार्थनेविषयी माहिती करून देतात. व प्रार्थना ऐकल्यावर आपले मन कसे सुरवातते हे स्पष्ट करून सांगतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात	२) पाठ्यपुस्तकातील प्रार्थनेत पहिले वाक्य कोणते आहे?
शिक्षक विद्यार्थ्यांना 'माझा' व 'आपला' या दोन्ही शब्दातील फरक वेगवेगळ्या उदाहरणातून स्पष्ट करून सांगतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात	
शिक्षक विद्यार्थ्यांना आपल्या लोकांची मानसिकता कशी आहे. त्याचबरोबर आपला हा शब्द वापरण्याऐवजी 'माझा' हा शब्द का वापरतात हे स्पष्ट करून सांगतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात	३) माझा आणि आपला या शब्दातील फरक सांगा?
शिक्षक विद्यार्थ्यांना 'कल्पना करणे' या शब्दाचा अर्थ सांगतात व त्याचा वाक्यात उपयोग करायला सांगतात.	विद्यार्थी वाक्यात उपयोग करतात.	४) लेखक काय ऐकून सुरवातले होते?
समारोप - तर मुलांनो आज आपण 'भारत माझा देश आहे' या पाठाविषयी माहिती अभ्यासली आहे.	विद्यार्थी श्रवण करतात.	

फलक लेखन

इयत्ता-८ ब
विषय-मराठी

घटक - गद्य
उपघटक - भारत माझा देश आहे.

हेतुप्रश्न- भारत माझा देश आहे' या वाक्यात 'आपला ऐवजी माझा हा शब्द का वापरला आहे?
नवीन शब्द, 1) प्रार्थना 2) प्रतिज्ञा

वाक्प्रचार
1) कल्पना करणे
2) विचारात पडणे

स्वाध्याय -' भारत माझा देश आहे' यावर पंधरा ओळी निबंध लिहा.

उल्लेखनीय मुद्दे	कमजोर मुद्दे	सुधारणात्मक सूचना

घटक	अ	ब	क	ड	ई	घटक	अ	ब	क	ड	ई
१) पाठ टाचण लेखन						१०) वर्ग व्यवस्थापन					
२) संघटना						११) वैविध्यपूर्ण अध्ययन अनुभवांचा वापर					
३) प्रारंभाची कार्यवाही						१२) समारोप, कार्यवाही व स्वाध्याय					
४) हेतुकथन						१३) मूल्यमापन साधनांचा उपयोग					
५) स्पष्टीकरण उदा. दाखले						१४) मूल्यमापनातील विद्यार्थी प्रतिसाद					
६) प्रश्न पद्धती						१५) शिक्षक व्यक्तिमत्त्व					
७) प्रबलन						१६) विषय ज्ञान प्रभुत्व					
८) फलक लेखन						१७) नियोजनबद्ध कार्यवाही					
९) चेतक बदल						१८) वर्ग वातावरण					

दिनांक :-

निरीक्षकांची सही
नांव :-

(सर्व हक्क स्वाधीन)

श्री मौनी विद्यापीठ

कर्मवीर हिरे महाविद्यालय

हु. मुरलीधरनगर, गारगोटी, जि. कोल्हापूर.

शिक्षणशास्त्र विभाग

पाठ टाचण

बी. ए. बी. एड्. भाग.२ / भाग ३ / भाग ४

छात्राध्यापकाचे नांव :- ______ वर्गानुक्रमांक :- ______

शाळेचे नांव:- ______ इयत्ता व तुकडी:- इयत्ता- आठवी

विषय :- ______ घटक:- पद्य उपघटक :- पाणपोई

अध्यापन पद्धती पाठ क्रमांक ______ एकूण पाठ क्रमांक ______ दिनांक आशय घटक कल्पना

तासिकेची वेळ :- ______ विशिष्ट अध्यापन पद्धती :- ______

मार्गदर्शकांचे नांव :- ______ मार्गदर्शकाची सही :- ______

संदर्भ साहित्य :- आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, मराठी शब्दकोश पाणपोई संग्रह.

अपेक्षित पूर्वज्ञान :- विद्यार्थ्यांना पाणपोईविषयी सर्वसाधारण माहीती आहे.

सज्जता प्रवर्तन

शिक्षक कृती	विद्यार्थी कृती
शिक्षक वर्गात प्रवेश करतात व अभिवादन स्वीकारतात. पूर्वज्ञानास अनुसरुन काही प्रश्न विचारतात.	विद्यार्थी अभिवादन करतात.
प्रश्न- १) तुम्ही पाणपोई पाहिली आहे का?	विद्यार्थी उत्तरे देतात.
२) पाणपोई ठेवणाऱ्या व्यक्तींचा कोणता उद्देश असतो?	विद्यार्थी उत्तरे देतात.
वाटसरूंची तहान भागावी या उदात्त हेतुने रस्त्याच्या कडेला पाणपोई घातलेली असते	

हेतुकथन :-

आज आपण पान नंबर १३४ वरील कवी यशवंत पेंढरकर यांनी कल्पना केलेली 'पाणपोई' ही कविता पाहू.

*

१) कवी परिचय- जन्म- १८९९ मृत्यू- १९८५ यशोधन, यशोगंधा, यशोनिधी इत्यादी कविता संग्रह. रवि-किरण मंडळातील कवी.	१) ज्ञान- विद्यार्थ्यांना पाठातील कल्पना माहित करून घेण्यास मदत करणे. स्पष्टीकरण- १) विद्यार्थी पाठातील प्रतिमा सांगतो २) विद्यार्थी पाठातील कल्पना सांगतो. ३) विद्यार्थी नवीन शब्दांचे अर्थ सांगतो	
२) पाणपोईची वैशिष्टे- (प्रतिमा- पाणपोई) साहित्यरूपी पाणपोई, सर्वांसाठी खुली, भेदभाव नाही. समाजातील कष्टी, दुःखी लोकांसाठी.	२) आकलन- विद्यार्थ्यांना पाठातील कल्पनांचे विश्लेषण करण्यासाठी मदत करणे स्पष्टीकरण- १) विद्यार्थी पाणपोई या प्रतिमेचे विश्लेषण करतो २) विद्यार्थी काव्यरूपी पाणपोई या कल्पनेचे संयोजन करतो. ३) विद्यार्थी काव्यरूपी पाणपोईचे वैशिष्टे स्पष्ट करतो.	पाणपोईचे चित्र
३) काव्यरूपी पाणपोई (कल्पना- काव्य पाणपोई प्रतिमा- सराई) दुःखी, कष्टी, समस्याग्रस्त लोकांसाठी हे काव्य आहे.		काव्यसंग्रह
४) पाणपोईतील नवाई (प्रतिमा- सिंधुगंगा, कावडी, मृत्तिकेचे कुंभ.) अगोदरच्या कवींच्या काव्यातील शब्द घेऊन स्फुर्ती घेऊन काव्य केले.	३) कौशल्य- विद्यार्थ्यांना नवीन कल्पनेची निर्मिती करणे. स्पष्टीकरण- १) विद्यार्थी काव्यरूपी नदीचे चित्र काढतो.	
५) कवीची कमाई काव्य सर्वांना वाचण्यासाठी खुले आहे. ते वाचावे, तृप्त व्हावे यातच कवी स्वतःला धन्य समजतो.	४) अभिरुची- विद्यार्थ्यांना कल्पना निर्मितीची आवड निर्माण करणे. स्पष्टीकरण १) विद्यार्थी काव्यरूपी समुद्राची कल्पना करतो, काव्यरूपी वेलीची कल्पना करतो.	
नवीन शब्द- तळखळी संसृती मूर्छना.	५) अभिवृत्ती- विद्यार्थ्यांत एकात्मता	

शिक्षक कृती	विद्यार्थी कृती	मुल्यमापन
शिक्षक आरोह अवरोहासह कवितेचे प्रकट वाचन करतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात.	प्रश्न. १) १) या पाठातील प्रमुख कल्पना को[illegible] आहे? २) काव्यरूपी पाणपो[illegible]ची वैशिष्ट्ये सांग[illegible] ३) संसृती या शब्दाचा अर्थ सां[illegible] ४) तुम्हाला सुचणारी एखादी कल्पना सां[illegible]
विद्यार्थ्यांना मूकवाचन करावयास सांगुन हेतुप्रश्न फळ्यावर लिहितात.	विद्यार्थी मूकवाचन करतात.	
प्रश्न- १) कवितेतील प्रमुख कल्पना कोणती आहे? विद्यार्थ्यांकडून हेतुप्रश्नाचे उत्तर स्विकारतात.	विद्यार्थी उत्तरे देतात.	
पाणपोईची वैशिष्टे या मुद्यातील पाणपोई या प्रतिमेचे विश्लेषण करतात. विद्यार्थ्यांना नवीन शब्दाचे अर्थ सांगतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात विद्यार्थी लिहुन घेतात.	
काव्यरूपी पाणपोई या कल्पनेचे विश्लेषण करतात.		
शिक्षक कवीची पाणपोई या कल्पनेचे संयोजन करतात. विद्यार्थ्यांना नवीन कल्पना निर्मितीसाठी प्रोत्साहन देतात, उदाहरण सांगतात, चित्र दाखवितात..	विद्यार्थी उत्तरे देतात विद्यार्थी चित्राचे निरीक्षण करतात.	
शिक्षक कवीची कमाई या मुद्याचे स्पष्टीकरण करतात	विद्यार्थी श्रवण करतात	
समारोप अशाप्रकारे आज आपण कवी यशवंत पेंढरकर यांच्या कवितेतील काव्यरूपी पाणपोई या कल्पनेतील अनेक प्रतिमा पाहिल्या त्यातुन त्यांनी साहित्याची पाणपोई ही कल्पना कशी तयार केली हे आपण पाहिले.	विद्यार्थी श्रवण करतात.	

फलक लेखन

घटक - पद्य
उपघटक - पाणपोई.

इयत्ता-आठवी
दिनांक-

ऐपुप्रश्न- १) या कवितेतील प्रमुख कल्पना कोणती आहे?

नवीन शब्द-
संसृती
स्वेदबिंदू
अम्बुधारा

तत्स्फूर्ती
मूर्छना
भाजिकेचे कुंभ.

स्वाध्याय - पाणपोई कविता संग्रहातील कवितांचे वाचन करा.

उल्लेखनीय मुद्दे	कमजोर मुद्दे	सुधारणात्मक सूचना

घटक	अ	ब	क	ड	ई	घटक	अ	ब	क	ड	ई
१) पाठ टाचण लेखन						१०) वर्ग व्यवस्थापन					
२) संघटना						११) वैविध्यपूर्ण अध्ययन अनुभवांचा वापर					
३) प्रारंभाची कार्यवाही						१२) समारोप, कार्यवाही व स्वाध्याय					
४) हेतुकथन						१३) मूल्यमापन साधनांचा उपयोग					
५) स्पष्टीकरण उदा. दाखले						१४) मूल्यमापनातील विद्यार्थी प्रतिसाद					
६) प्रश्न पद्धती						१५) शिक्षक व्यक्तिमत्त्व					
७) प्रबलन						१६) विषय ज्ञान प्रभुत्व					
८) फलक लेखन						१७) नियोजनबद्ध कार्यवाही					
९) चेतक बदल						१८) वर्ग वातावरण					

दिनांक :-

निरीक्षकांची सही
नांव :-

(सर्व हक्क स्वाधीन)

श्री मौनी विद्यापीठ

कर्मवीर हिरे महाविद्यालय

हु. मुरलीधरनगर, गारगोटी, जि. कोल्हापूर.

शिक्षणशास्त्र विभाग

पाठ टाचण

बी. ए. बी. एड्. भाग २ / भाग ३ / भाग ४

छात्राध्यापकाचे नांव :- ____________ वर्गानुक्रमांक :- ____________

शाळेचे नांव:- ____________ इयत्ता व तुकडी:- ____________

विषय :- ____________ घटक:- गद्य उपघटक :- भारत माझा देश आहे.

अध्यापन पद्धती पाठ क्रमांक ____________ एकूण पाठ क्रमांक ____________ दिनांक आशय घटक विचार.

तासिकेची वेळ :- ____________ विशिष्ट अध्यापन पद्धती :- ____________

मार्गदर्शकांचे नांव :- ____________ मार्गदर्शकाची सही :- ____________

संदर्भ साहित्य :- प्रतिज्ञा पाठ्यपुस्तकातील हे पुस्तक.

अपेक्षित पूर्वज्ञान :- मुलांना भारत माझा देश आहे या प्रतिज्ञेविषयी माहिती आहे.

सज्जता प्रवर्तन

शिक्षक कृती	विद्यार्थी कृती
शिक्षक वर्गात हसतमुखाने प्रवेश करतात. विद्यार्थ्यांचे अभिवादन स्वीकारून संत गाडगेबाबांचे चित्र दाखवितात. त्यावर आधारित प्रश्न विचारतात.	विद्यार्थी अभिवादन करतात. विद्यार्थी उत्तरे देतात.
प्रश्न - १) हे चित्र कोणाचे?	संत गाडगेबाबा
२) संत गाडगेबाबा कशासाठी प्रसिद्ध आहेत?	स्वच्छतेसाठी.
सरकारने संत गाडगेबाबांच्या नावाने ग्रामस्वच्छता अभियान चालु केले आहे हे तुम्हाला माहित आहे.	विद्यार्थी श्रवण करतात

हेतुकथन :-

मुलांनो आज आपण यदुनाथ थत्ते यांचा 'भारत माझा देश आहे' या पाठातील विचार अभ्यासणार आहोत.

लेखक परिचय -
यदुनाथ थत्ते
जन्म १९२२
साधना साप्ताहिकाचे माजी संपादक

पाठ्यांश
१) घटना - लेखकाने प्रार्थना ऐकल्यावर त्याचे मन सुखावले. भारत आपला देश आहे असे न म्हणता माझा का बरं म्हटले असेल असा प्रश्न विचारतात.
२) पूर्वाधारित गोष्ट -
सर्वजन प्रतिज्ञा एक नियम म्हणून म्हणतात. त्याच्या अर्थाबद्दल विचार करीत नाहीत.
३) समस्या -
भारतातील खेडेगावातील अस्वच्छता, गैरसोयी सार्वजनिक ठिकाणची अस्वच्छता या विषयीचे विचार मांडले आहेत.
४) समस्येचे विश्लेषण -
लोकांना स्वतःच्या वस्तू बद्दल प्रेम व दुसऱ्याच्या वस्तू बद्दल बेफिकीरी वृत्ती अशी मानसिकता असे वर्तन दिसून येते. त्यामुळे सार्वजनिक ठिकाणी अस्वच्छता निर्माण होते.
५) उपाय -
१) मानसिक परिवर्तन
२) टी.व्ही. रेडिओचा आवाज कमी केला पाहिजे.
३) सार्वजनिक ठिकाणी कचरा टाकू नये.

१) ज्ञान - विद्यार्थ्यांना लेखकाचे नाव, प्रतिज्ञेतील पहिले वाक्य माहित करून, पाठातील घटना समस्या माहित करून देण्यास मदत करणे.
स्पष्टीकरणे - विद्यार्थी लेखकाचे नाव सांगतो. विद्यार्थी प्रतिज्ञेतील पहिले वाक्य सांगतो. विद्यार्थी पाठातील घटना व समस्या सांगतो.
२) आकलन - विद्यार्थ्यांना समस्या आपल्या शब्दात वर्णन करण्यास मदत करणे. विद्यार्थ्यांना उपाय सुचविण्यासाठी मदत करणे.
स्पष्टीकरणे - १) विद्यार्थी समस्येचे आपल्या शब्दात वर्णन करतो. २) विद्यार्थी समस्येवर उपाय सुचवितो.
३) उपयोजन - विद्यार्थ्यांना प्राप्त ज्ञानाचा उपयोग करण्यास मदत करणे. विद्यार्थी सार्वजनिक स्वच्छता राखतो.
४) अभिरुची - विद्यार्थ्यांना पाठाविषयी आवड निर्माण करण्यास मदत करणे.
स्पष्टीकरणे - १) विद्यार्थी वर्ग स्वच्छ ठेवतो २) विद्यार्थी प्रार्थनांचा संग्रह करतो ३) विद्यार्थी गायन स्पर्धेत सहभागी होतो.
५) अभिवृत्ती - विद्यार्थ्यांत स्वच्छता वृत्ती अंगी बाणविण्यास मदत करणे. विद्यार्थ्यांना वैज्ञानिक प्रक्रियेने विचार करण्यास मदत करणे.
स्पष्टीकरणे - १) विद्यार्थी स्वच्छता वृत्ती जपतो २) विद्यार्थी वैज्ञानिक विचार प्रक्रियेनुसार विचार करतो.

संत गाडगेबाबांचे

कचरा कोंडाळ्याचे चि

सुंदर दराचे फोटोफ्रेम.

शिक्षक कृती	विद्यार्थी कृती	मुल्यमापन
शिक्षक लेखक परिचय सांगतात व त्यानंतर पाठाचे प्रकट वाचन करतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात.	१) पाठातील मुख्य समस्या कोणती आहे? २) माझा आणि आप या शब्दातील फरक सांगा.
शिक्षक ठेमूप्रश्न फलकावर लिहितात व विद्यार्थ्यांना मूकवाचन करावयास सांगतात	विद्यार्थी मूकवाचन करतात.	३) पाठातील समस्येचे थोडक्यात वर्णन करा
शिक्षक नवीन शब्द लिहुन देतात, अर्थ सांगतात	विद्यार्थी नवीन शब्द लिहुन घेतात	
शिक्षक पाठ्यांशातील घटनेचे कथन करतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात	४) अस्वच्छता कमी करण्यासाठी तुम्ही उपाय सुचवा.
शिक्षक प्रतिज्ञेतील शब्दां-विषयींचे लेखकाचे विचार स्पष्ट करतात यासाठी अनेक उदाहरणांचा उपयोग करतात.		
शिक्षक पाठातील मुख्य समस्या सांगुन तिचे विश्लेषण उदाहरणांच्या साहयाने करतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात	
शिक्षक पाठातील समस्येवर निश्चित उपाय विचारतात, सुचवतात व त्यात विद्यार्थ्यांचा सहभाग घेतात.	विद्यार्थी समस्या समजुन घेतात. विद्यार्थी सार्वजनिक स्वच्छतेवरचे उपाय सांगतात.	
समारोप अशा प्रकारे आपण या पाठातुन लेखकाने मांडलेली समस्या पाहिली व त्यावरचे उपाय पाहिले. [illegible] ठिकाणची स्वच्छता कमी कशी करावी याविषयी माहिती घेतली	विद्यार्थी श्रवण करतात.	

फलक लेखन

घटक -	गद्य
उपघटक -	भारत भासा देश आहे.
	दि.
	इयत्ता - आठवी.
हेतुप्रश्न - या पाठातील प्रमुख समस्या कोणती आहे?	वाक्प्रचार
नवीन शब्द	१) कल्पना करणे
१) प्रार्थना	२) विचारात पडणे
२) प्रतिज्ञा	स्वाध्याय - यदुनाथ थत्ते यांचे प्रतिज्ञा पाठ्यपुस्तकातील हे पुस्तक वाचा.

उल्लेखनीय मुद्दे	कमजोर मुद्दे	सुधारणात्मक सूचना

घटक	अ	ब	क	ड	ई	घटक	अ	ब	क	ड	ई
१) पाठ टाचण लेखन						१०) वर्ग व्यवस्थापन					
२) संघटना						११) वैविध्यपूर्ण अध्ययन अनुभवांचा वापर					
३) प्रारंभाची कार्यवाही						१२) समारोप, कार्यवाही व स्वाध्याय					
४) हेतुकथन						१३) मूल्यमापन साधनांचा उपयोग					
५) स्पष्टीकरण उदा. दाखले						१४) मूल्यमापनातील विद्यार्थी प्रतिसाद					
६) प्रश्न पद्धती						१५) शिक्षक व्यक्तिमत्त्व					
७) प्रबलन						१६) विषय ज्ञान प्रभुत्व					
८) फलक लेखन						१७) नियोजनबद्ध कार्यवाही					
९) चेतक बदल						१८) वर्ग वातावरण					

दिनांक :-

निरीक्षकांची सही

नांव :-

(सर्व हक्क स्वाधीन)

श्री मौनी विद्यापीठ

कर्मवीर हिरे महाविद्यालय

हु. मुरलीधरनगर, गारगोटी, जि. कोल्हापूर.

शिक्षणशास्त्र विभाग

पाठ टाचण

बी. ए. बी. एड्. भाग २ / भाग ३ / भाग ४

छात्राध्यापकाचे नांव :- ________ वर्गानुक्रमांक :- ________

शाळेचे नांव:- ________ इयत्ता व तुकडी:- ________

विषय :- मराठी घटक:- गद्य उपघटक :- पीर बापू गायधनी

अध्यापन पद्धती पाठ क्रमांक ________ एकूण पाठ क्रमांक ________ दिनांक आशय घटक भावना

तासिकेची वेळ :- ________ विशिष्ट अध्यापन पद्धती :- ________

मार्गदर्शकांचे नांव :- ________ मार्गदर्शकाची सही :- ________

संदर्भ साहित्य :-

अपेक्षित पूर्वज्ञान :- विद्यार्थ्यांना नैसर्गिक संकटे माहीत आहेत. अग्निशामक दलाविषयी माहिती आहे.

सज्जता प्रवर्तन

शिक्षक कृती	विद्यार्थी कृती
शिक्षक वर्गात हसतमुखाने प्रवेश करतात विद्यार्थ्यांचे अभिवादन स्वीकारून पूर्वज्ञानावर आधारित प्रश्न विचारतात	विद्यार्थी अभिवादन करतात.
चित्र दाखवितात 1) हे चित्र कशाचे आहे ?	महापुराचे
2) सध्या महापूर कोठे आला आहे ?	शिरोळला
महापूर ही एक नैसर्गिक आपत्ती आहे त्याचप्रमाणे दुष्काळ, ज्वालामुखी भूकंप अशा आणखी काही नैसर्गिक आपत्ती आहेत.	विद्यार्थी श्रवण करतात.

हेतुकथन :-

मुलांनो आज आपण पीर बापू गायधनी या पाठामधील एका साहसी, पीर वृत्तीच्या व त्यागी भावना असलेल्या तरुणाचा परिचय करून घेणार आहोत.

१) नायक - पीर बापू गायधनी स्मारक समितीने हा उतारा प्रकाशीत. २) रात्रीचा प्रसंग / परिस्थिती (भितीची भावना) नाशीकमधील प्रसंग, इमारतीला आग, वरच्या मजल्यावर लहान मुले अडकली होती.	१) ज्ञान - विद्यार्थ्यांना नायकाचा परिचय करून देण्यास मदत करणे. स्पष्टीकरण १) विद्यार्थी नायकाचे नाव सांगतो. २) विद्यार्थी नायक त्याग साहसी व त्यागी वृत्तीचा होता हे सांगतो.	महापुरुषांचे चित्र
३) आईची व्यथा - अर्थबोध (दुःख) मुले आईला आर्त हाक - आई वेडीपिसी, विनवनी. ४) धाडसी तरुणाचे प्रयत्न (सहानुभूती प्रेम) तरुणाने आगीची पर्वा न करता मुलांना वाचविले. ५) मुलांची सुटका (आनंद कौतुक) तरुणाचे कौतुक, तर मुलांच्या आईला आनंद.	२) आकलन - पाठातील प्रसंगातून निर्माण झालेल्या वेगवेगळ्या भावना समजावून घेण्यास मदत करणे स्पष्टीकरण - १) विद्यार्थी आगीचा दुःखदायक प्रसंग वर्णन करतो २) विद्यार्थी मुलांच्या आईचा आनंद थोडक्यात वर्णन करतो.	पीर बापू गायधनींचे चि
६) गाईला वाचविले (आर्त कृतार्थता) आगीत गाय आणि वासरांना वाचविले. स्वतः पूर्ण भाजूनो तरीही चांगले काम केले. ७) बापूराव पंचतत्वात विलीन (क्षमता, दुःख, प्रशंसा, आदर) बापूराव पंचतत्वात विलीन लोक दुःखी झाले. म. गांधीही हळहळले. साहसाबद्दल पारितोषिक. धन्य ती वीर धन्य ती भारतीय संस्कृती.	३) उपयोजन - विद्यार्थ्यांना प्राप्त ज्ञानाचा उपयोग करण्यास मदत करणे. स्पष्टीकरण - १) विद्यार्थी नवीन शब्दांचा वाक्यात उपयोग करतो. ४) अभिरुची - विद्यार्थ्यांत या पाठाविषयी आवड निर्माण होण्यास मदत करणे. स्पष्टीकरण १) विद्यार्थी पीर बापू गायधनी बद्दलची माहिती आवडीने वाचतो. २) विद्यार्थी साहसी कथा आवडीने वाचतो. ५) अभिवृत्ती - पाठाविषयी वृत्ती निर्माण निर्माण होण्यास मदत करणे. स्पष्टीकरण - विद्यार्थी साहसी व्यक्तीबद्दल आदर व्यक्त करतो.	

शैक्षणिक अनुभव / अध्ययन अनुभव

शिक्षक कृती	विद्यार्थी कृती	मुल्यमापन
शिक्षक प्रकट वाचन करतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात	प्रश्न. १) पाठातील नायकाचे नाव काय होते? २) नाशिक शहरातील दुःखदायक प्रसंग थोडक्यात सांगा? ३) मुलांची सुटका झाल्यावर आलेल्या आनंदाचे वर्णन करतात? ४) नाशिक शहरातील लोक का हळहळत होते? ५) बापूराव गायधनी च्या नावाने कशासाठी पुरस्कार दिला जातो?
व विद्यार्थ्यांना मूकवाचन करावयास सांगतात. व हेतुप्रश्न फलकावर लिहितात. नाशिक शहरात कोणता दुःखदायक प्रसंग घडला होता?	विद्यार्थी मूकवाचन करतात.	
हेतुप्रश्नाचे उत्तर स्वीकारून रात्रीचा प्रसंग कथन करतात.	विद्यार्थी हेतुप्रश्नाचे उत्तर देतात	
आईची व्यथा कथन करतात. भावनादर्शी कृती करतात.	विद्यार्थी चित्राचे निरीक्षण करतात.	
वीरबापू गायधनींचे चित्र दाखवून त्यांच्या धाडसाविषयी कथन करतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात	
पाठातील नवीन शब्द लिहून देतात.	विद्यार्थी लिहून घेतात.	
मुलांची सुटका कशी केली हे अभिनयाद्वारे सांगतात. मुलांनाही सांगायला प्रोत्साहन देतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात.	
बापूने गाईला वाचविले हे स्पष्ट करतात. गाईच्या जोडव्यांची आर्तता कथन करतात. बापूंची कृतार्थता सांगतात	विद्यार्थी श्रवण करतात.	
बापूराव पंचतत्वात विलीन झाले हे अनेक भावदर्शी कृतीच्या माध्यमातून सांगतात. विद्यार्थ्यांनाही असा एखादा प्रसंग सांगावयास सांगतात.	विद्यार्थी अनुभव सांगतात.	
समारोप- आज आपण वीरबापू गायधनी या पाठातून भीती, दुःख, सहानुभूती, प्रेम आर्तता, कृतार्थता, कृतज्ञता, प्रशंसा व आदर इत्यादी भावनांचा अनुभव या पाठातून घेतला. प्रश्न या पाठातून लिहून घेतात.	विद्यार्थी श्रवण करतात.	

फलक लेखन

घटक / उपघटक	गद्य / वीर बापू गायधनी
हेतुप्रश्न १) नाशिक शहरात कोणता दुःखदायक प्रसंग घडला होता. १) नायक २) राणीचा प्रसंग ३) आईची व्यथा ४) मुलांची सुटका	६) गाईला वाचविले. वाक्प्रचार १) कोळसा करणे २) जीव मुठीत धरणे स्वाध्याय - अपघातातून सुटका झालेल्या मुलाचे मनोगत लिहा.

उल्लेखनीय मुद्दे	कमजोर मुद्दे	सुधारणात्मक सूचना

घटक	अ	ब	क	ड	ई	घटक	अ	ब	क	ड	ई
१) पाठ टाचण लेखन						१०) वर्ग व्यवस्थापन					
२) संघटना						११) वैविध्यपूर्ण अध्ययन अनुभवांचा वापर					
३) प्रारंभाची कार्यवाही						१२) समारोप, कार्यवाही व स्वाध्याय					
४) हेतुकथन						१३) मूल्यमापन साधनांचा उपयोग					
५) स्पष्टीकरण उदा. दाखले						१४) मूल्यमापनातील विद्यार्थी प्रतिसाद					
६) प्रश्न पद्धती						१५) शिक्षक व्यक्तिमत्त्व					
७) प्रबलन						१६) विषय ज्ञान प्रभुत्व					
८) फलक लेखन						१७) नियोजनबद्ध कार्यवाही					
९) चेतक बदल						१८) वर्ग वातावरण					

दिनांक :-

निरीक्षकांची सही

नांव :- ____________________

(सर्व हक्क स्वाधीन)